

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XX. De alijs Canonicoꝝ Regularium Ecclesijs, & Monasterijs in Hetruria
existentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

D. Gregorius hac verba lib. 3. c. 13. *Unus comes, qui
vult exercitum parat, ad Regem Totilam nuncios
misit, rogans, quid de Episcopo, vel populo fieri iube-
ret: cui ille praecepit dicens, Episcopo primum à veritate ca-
piti vobis ad calcancum corrigiam tolle; & tunc ca-
piti non impotat: quoniam verò populum, qui illi inuen-
tu est, gladio extingue. Nam si hac Caietanus le-
git, & ponderauit, quæro, putetne cum S. Herculano
in illa obfisione nullos clericos, siue canoni-
cos, siue monachos extitisse, & si extiterunt, im-
pium Tyrannum in sanctum Episcopum, & totum
populum tam dire debacchantem, solis clericis
perire voluisse, vt ceteris omnibus extinctis il-
los omnes superstitios esse voluisset? Iam videat,
quam insigne mendacium protulerint boni Pa-
tres Augustini, dum cum S. Herculano illius
Ecclesie canonicos, quos suos Regulares esse vo-
lunt, gladio interemptos fuisse contendunt.*

Hæc pro Dei gloria, & canonica D. Herculani
profectione vindicanda, non autem iniuria refe-
rentium, qui labore superfluo tum scipios in-
terdunt, tum alios in respondendo grauant.

CAPVT VIGESIMVM.

De alijs Canonici Ordinis Eccle-
siae in Hetruria constitutis.

Ræzet supradictam Ecclesiam
maiores Perusinas, recen-
sentur aliæ quæ plures Eccle-
siae ac monasteria canonici Or-
dinis in ciuitate, ac Diocesi
Perusina, & alibi, quæ olim ca-
nonicos regulares tenuisse tum Provinciale Ro-
manum, tum etiam liber taxarum Apostolicarum,
& alia particularium locorum authentica docu-
menta silem certissimam præbent: ex quibus
nonnulla subiicimus, quorum veridica testimonia
oculata fide examinaui. Sunt autem in primis:
In Suburbio eiusdem ciuitatis Perusinae monaste-
rium vetustissimum sub titulo S. Multiolæ mar-
tyris Clusinae, ac membrum Præposituræ S. eius-
dem Multiolæ apud Clusium canonicorum regu-
larium vetustissimæ, de qua statim dicendum.
Erat autem illud monasterium in pomerio extra
portam S. Sufannæ Vrbis proximo: Verum vi bel-
licæ, quæ proximo seculo multas Vrbes Hetrur-
iæ contulerunt, illud etiam attritum fuit, &
solum ferè æquatam, & Canonicis omnino desti-
tutum, aliquot ab hinc annis renatum ex illius
ruinis monasterium Sanctimonialium sub Regu-
la D. Francisci, quæ ab ætate eiusdem Sanctif-
simi Patris disciplina Capucinae passim sunt nũ-
cupata. Meminit huius Ecclesie Ioannes Bapti-
sta Laurus Perusinus Protonotarius Apostolicus

in libello recensito de Annulo Beate Virginis
pag. 33. & 34.

In eadem ciuitate Perusina, & illius Diocesi
aliæ plures erant Ecclesie canonicorum Regula-
rium, quoniam etiam ipsi Canonici Regulares in Vr-
banos, qui maiori, & alijs minoribus Ecclesijs in-
tra urbem constitutis, & Rurales, qui alijs Eccle-
sijs extra Ciuitatem existentibus regendis erant
præfecti, distinguebantur, qui omnes in Bulla Se-
cularizationis ipsius Ecclesie maioris intra urbem,
acijsam D. Laurentij maiorem Basilicam redu-
cti sunt, Ecclesiarum illarum redditibus mensæ
Canonicorum cathedralium applicatis, ac in ei-
isdem Ecclesijs constitutis perceptis Vicarijs, per
quos deinceps regi consueuerunt. hæc omnia con-
stant ex Bulla Secularizationis eiusdem Ecclesie
Iulij summi Pontificis huius nominis Secundi.

Est in eadem Ciuitate Prioratus conuentalis
sanctæ Mariæ Angelorum congregationis cano-
nicorum Regularium sancti Saluatoris Bono-
nensis, eisdem congregationi vnitus per Pium II.
anno 1468. octauo Idus Decemb. cum antea es-
set monasterium sacrarum Virginum Ordinis
sanctæ Clare.

In ciuitate Clusina, quæ à Perusio viginti quin-
que circiter miliaribus distat, siue prope ean-
dem ciuitatem ad Clanum fluum, insignis ac ve-
tustissima extitit canonicorum Regularium Præ-
positura sanctæ Multiolæ nuncupata: siquidem
in illius Ecclesia reliquæ sanctæ Multiolæ Clau-
dij Principis consobrinx, & insignis matronæ, ac
Christi martyris, vnâ cum reliquijs sancti Irenæi
Diaconi, & martyris seruabantur. Fuisse autem
istud collegium canonicorum Regularium vetu-
tissimum ante annos septingentos, ostendit mi-
raculum Annuli pronubi Gloriosæ Virginis Dei-
paræ à puero Raineri eius Clusini filio defun-
cto, dum ad dictam Ecclesiam sanctæ Multiolæ
solemni pompa tumuladus portaretur, ad vitam re-
uocato, diuina reuelatione indicati, qui Annulus
in eadem Ecclesia sub cura Præpositi, & canoni-
corum diu est adseruatus, nimirum vsque ad ipsi-
us Ecclesie cœsionem bellorum vi secutam,
quæ omnia cum sub Præfectura Hugonis Hetrur-
iæ Marchionis pijsissimi ante annum millesimũ,
tempore Othonis III. Imperatoris contigerint,
indicio sunt, illud monasterium septingentorum
circiter annorum antiquitatem habuisse. Extant
Alexandri IV. literæ sub anno 1262. quibus Præ-
positi, & canonicorum vitam relaxatam seuerè
coercuit. Sed & illud non omittendum, quod de
quodam canonico illius monasterij Anonimo,
vitæ castimonia ad miraculum suspicando ex re-
latione Tuffignani in Annalibus Seraphicis idem
Ioannes Baptista Laurus Perusinus in dicto libel-
lo pag. 27. narrat, ipso die, quo Beata Virgo Dei-
para cum Elizabeth cognata congressum habuit,
illum more alterius Simconis puerum Iesum in
vlnas suas suauissimè recipere consueuisse, ac præ-

sencia

lenta diuini numinis mirum in modum recreari. Tandem seculo praterito ipso monasterio euerfo illius bona partim Ecclesie Clusinae à Pio II. partim Picbane à Clemente VIII. sunt attributa. ex libro taxarum Camera Apostolicae in Ecclesia Clusina, ac ex eodem Ioanne Baptista Lauro, qui plura de eadem Praepositura, & de alia eiusdem nominis in Suburbio S. Sufannae Perusino scribit libro citato. eiusdem fit metio in Actis eiusdem Capituli provincialis Eugubij in Ecclesia Cathedrali anno 1344. die 4. Maij celebrati, cuius acta sunt in Archivo eiusdem Cathedralis.

II. Proxima eidem ciuitati Perusinae est etiam Ecclesia Tiferinensis, nunc ciuitatis Castellivocata, quam ab illius institutione, seu fundatione vsque ad annum 1778. sub D. Augustini Regula stetit, prater Prouinciale Romanum, in quo dicta Ecclesia sub Ordine D. Augustini recensetur, constat apertissime ex Bulla Gregorij Papae XIII. eodem anno 1578. Kalendis Februarij emanata, per quam dictam Ecclesiam, quod in ea Regularis disciplina solo habitu canonicorum regularium, scilicet rochetto retento, in reliquis effectus penitus collapsa, ex Regulari ad statum secularem transfuit: nam in dicta Bulla haec inter alia leguntur. *Gregorium Episcopus seruum seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. In prima hominum conditio saepe efficit, ut res vel maxime perspicuae, & memorabiles, &c. Et infra: Exhibita siquidem nobis nuper pro parte eorundem Praepositi, & Canoniorum petitio continebat, quod etiam si dicta Ecclesia ab eius institutione Regulari dicti Ordinis existat, nulla tamen professio Regularis, aut votum à dicto Praeposito, & Canonico, alijsque personis dictae Ecclesiae à memoria hominum expresse emittitur, sed solummodo Rochetum per Canonicos dicti Ordinis gestari solum etiam extra dictam Ecclesiam deserunt, &c. Ex quibus habes, dictam Ecclesiam ab illius institutione Regulari extitisse. Huius Ecclesiae praefuit S. Floridus S. Herculanus Perusini Episcopi discipulus, & consequenter canonicus Regularis, vt ex D. Gregorio libro tertio Dialogorum cap. 13 habes, quod etiam Ioannes de Nigraualle in Catalogo Sanctorum eiusdem Ordinis notauit, quamquam aliter in officio eiusdem Ecclesiae legatur. Sed esse potuit, vt ex ignorantia imperiti alieuius historici in dictam Ecclesiam hic error obrepserit, sicut dictum est in praecedentibus de S. Herculano secundo Episcopo Perusino: & si diuinare liceat, eidem errori ansam praebuit, qui illius vitam scripsit Arnulphus canonicus Arctinus, dum ex verbis D. Gregorij male intellectis deduxit, S. Herculanum ipsius S. Floridi nutritorem, monachum fuisse, non clericum: quod illum ex conuersatione monasterij assumptum, magnus ipse Gregorius loco saepius allegato scribat: nam si B. Herculanus discipulus, & Ecclesiae Perusinae Diaconus fuit B. Floridus, vt vel ipsemet Arnulphus istis*

verbis fatetur: *Gratulabatur, & exultabat in Domino Herculanus Dei famulus, quod in exercitijs diuinarum operum se tam sollicitè aquiparare videbat venerabilem Diaconum Floridum. vnde perspicuus eum seruus mysterijs consociandis idoneum, quauquam stultum, & indignum se proclamantem, cum illis, qui se ex Tiferinia, siue ex Perusino aderant, gaudens, atque collaudantibus, eum consecrauit presbyterum.* Cum in praecedentibus certo certius ostendimus, Ecclesiam Perusinam canonicam, non monasticam Ordinis ab illius institutione vsque ad Iulij II. tempora extitisse, & S. Herculanum ex monasterio canonicorum, non autem monachorum assumptum fuisse, quis non videat, per sequentem ineuitabilem, ipsum etiam B. Floridum clericum canonicum, non autem monachum fuisse?

In Diocesi Suauentini erat insigne, ac vetustum monasterium S. Martini nuncupatum, quod canonicis destitutum euerfium est claudibus bellorum, illius bona nunc mensa Episcopali sunt trita, ex libro taxarum.

Ecclesia Senensis olim Episcopalis, nunc vero Archiepiscopalis, videtur ab antiquo tempore fuisse regularis: nam in quibusdam recentissimis priuilegijs seu concessionibus factis per Episcopum, & canonicos ipsius Ecclesiae Senensis Vener. Priori, & canonicos S. Frigidiani Lucensis de Ecclesia Cardinali S. Martini in Burgo ciuitatis Senarum, ad constituendum ibi collegium canonicorum regularium secundum institutionem S. Frigidiani Lucensis, fit mentio Praepositi Ecclesiae Senensis, & suorum fratrum sub nomine fratrum, sicut dum fit mentio eorundem canonicorum S. Frigidiani, nec mirum, quia omnia Ecclesiae Italiae ab olim erant Regulares, vt inferior ostendimus, licet multarum peculiares institutiones nunc minime teneamus. Ceterum quid quid sit de Ecclesia Metropolitana, de qua non contendo, quia non me latet, omnes canonicos, siue Regulares, siue seculares non nunquam vocari fratres, & canonicum esse fratrem clericum, vt deducunt Doctores ex cap. Relatum de Praebendis.

In eadem Ciuitate, seu in quodam Burgo ciuitatis Senarum, constat fuisse olim collegium canonicorum Regularium congregationis S. Frigidiani cum primis nobile S. Martini nuncupatum de cuius fundatione, & progressu ex authentico scripturis, & priuilegijs Romanorum Pontificum, & Episcoporum Senensium, quorum originalia sunt Romae in Archivis monasterij nostri S. Mariae de Pace, ista accepi: Olericus Praepositus, & Ioannes Archiepiscopus S. Mariae ciuitatis Senarum cum consensu suorum canonicorum, & fratrum, ac etiam Raineri dictae Ecclesiae Episcopi dederunt Attoni Priori S. Frigidiani, eiusque successoribus in perpetuum Ecclesiam Cardinalem S. Martini nuncupatam, positam in Suburbio siue in Burgo eiusdem ciuitatis cum Xenodochio,

in omnibus possessionibus suis, & pertinentijs, quibus in dicta Ecclesia Ordo Canonicus viget, quoniam concessione idem Rainerius Episcopus confirmari per litteras datas 15. Kalend. Octobris anni 1168. quorum hic est tenor: *Quibus in dicta Ecclesia Ordo Canonicus viget, quoniam concessione idem Rainerius Episcopus confirmari per litteras datas 15. Kalend. Octobris anni 1168. quorum hic est tenor: ...*

de omnibus possessionibus suis, & pertinentiis, quando in dicta Ecclesia Ordo Canonicus viguit, quam concessionem idem Rainerus Episcopus confirmavit per suas datas 15. Kalend. Octobris anni 1162. quarum hic est tenor:

In nomine Sancte, & Individuae Trinitatis. Anno Domini incarnationis Millesimo centesimo sexagesimo octavo, quinto decimo Kalendas Octobris, indictione secunda. Fia postulatione voluntate effecta debet professante compleri. Ea propter Ego Rainerus divina providentia sancta Senensis Ecclesia Episcopus, dilecte in Domino fratris Verne Ecclesie sancti Frigidiani Lucana civitatis Prior, tibi, tuisque fratribus velle postulanti, ut privilegium Religionis instituti, predecessori tuo Attoni sacra memoria Priori à nobis concessum firmaverimus, etiam nos annuimus, & si firmum vobis, & illud in vestra perpetuam Ecclesia permaneat, volumus, & defendimus. Sciatum est ergo, ut si us Oliberum sancta Dei Genitricis Maria Senensis Canonice Praepositus, & tunc eiusdem Ecclesie Archiepiscopus, fuerit, & postquam postea Ecclesia sancti Martini Cardinalem curiam Burgensem in civitate postea, cuiusque Ecclesia hanc possessionem cum suis possessionibus, eiusque pertinentiis omnium Attoni Lucana sancti Frigidiani Ecclesie dedit, cuiusque successores concesserunt. Nos quoque eorum episcopi, & consilio presbyterorum vestrum claustralem Priorem predictae Ecclesie sancti Frigidiani vice regendi in ista postea in vestrum, & per nostrum privilegium sub proprio sigillo, & propria manu subscripta, cuiusque perpetuam validam firmaverimus. Ita nunc vobis, vestrisque successoribus, quousque in ea Canonice Ordinatione, presentia scripti paginam in perpetuum validam habebimus, atque firmamus, & liberam tribuimus facultatem omnium, quae in nostro Episcopatu sitae sunt, vestri posside, vel de cetero acquirere Deo favore gratia poterit, firma est, & illibata possidere nobis, nostrorumque successorum salua reverentia Episcopali matris Ecclesie Senensis, Synodi videlicet, & Generalis Capituli, & de ceterum sancti Martini Ecclesie fratribus aliqui ad maiorem Ecclesiam in festiuitatibus sanctae Mariae Annuntiationis, & Assumptionis, & in die Corporis Domini, atque in Sabbato sancto festiuitatis veniant, & censum triam solidorum Lucensium mense in festiuitate sancti Martini, si Episcopus illuc ad celebrandum Missam venerit, persoluant. Ad dicitur praeterea, ut nulli praeter eos in sua parochia liceat edificare Ecclesiam, vel venerabilem domum, sine consensu Episcopi, & Canonico eiusdem Ecclesie sancti Martini voluntate, & assensu. Si qua ergo Ecclesiastica, secularisve persona huius nostre institutionis paginam violata tentauerit, sui honoris periculo subiacet, ac Corporis, & sanguinis Domini acceptione indignus erit, atque vitium exanimi iudicio damnatus percat. Ad id quidem hoc fuit in Episcopatu Lucensi in Castro videlicet, quod vocatur Castellione Vallu Violo, coram Augustini dicitur gratia presbytero, & Priore claustrali dictae Ecclesie sancti Frigidiani, & Bernarmino Diacono eiusdem Ecclesie, & Valdo Clerico . . . Valdo de Pizia, & Bernarmino, & Castellione

... iam dicti Reinerij Episcopi, & filii nomine filio eiusdem Bernardini, atque Graco Camerario eiusdem Episcopi, &c.

Confirmaverunt eandem concessionem Romani Pontifices, praesertim Lucius III. per suum privilegium datum Nomis Nouemb. anni 1181. Bernardo Priori S. Martini, eiusque fratribus, in quo inter alia haec habentur. Imprimis siquidem statuentes, ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum, & beati Augustini regulam, & institutionem fratrum sancti Frigidiani in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuo ibidem temporibus inuolubiliter obseruetur. In eodem quoque privilegio fit mentio alterius privilegij per Alexandrum III. concessi eidem Priori & Canonicis, quo non solum antedictam concessionem illis confirmat, sed illos etiam eximit à iurisdictione, & subiectione Episcopi, & Capituli Senensis. Eandem concessionem confirmavit Urbanus III. altero privilegio dato 15. Kalend. Febr. anno 1185. Adde & aliud privilegium Honorij III. datum 16. Kalend. Maij 1217. per quod antecedentia privilegia confirmat. Sed inter alia eiusdem monasterij privilegia illud non omittendum, quod Prior dicti monasterij S. Martini habebat vsum mirae, & baculi, & aliorum pontificalium, ad instar Prioris sancti Frigidiani.

Porro non solum inter Priorem S. Frigidiani, cui illud monasterium tanquam capiti erat subiectum, & Episcopum Senensem, & alias quasdam personas ceperunt lites progressu temporis nasci, quarum occasione diuersa litera Pontificum emanauerunt: sed etiam inter Priorem S. Frigidiani ex vna, & Priorem S. Martini ex altera ortae sunt dissensiones: nam Prior, & Canonici sancti Martini voluerunt se ab obedientia Prioris generalis S. Frigidiani subducere, quarum occasione alia Romanorum Pontificum litera emanavit, qua in eodem Archivo nostro Romano habentur. Persecuerunt nihilominus in dicto monasterio canonice institutio, vsque ad annum 1497. quo tempore lite vertente inter Bartholomaeum de Carraria canonicum S. Frigidiani, & Priorem S. Martini ex vna, & Canonicos S. Frigidiani ex altera, Pontifex causa cognitionem Auditoribus Rotae Romanae commisit: post quem annum vix reperitur mentio Canonicorum Regularium in dicto monasterio residentium. Porro postquam monasterium ipsum S. Frigidiani cum suis membris per Sedem Apostolicam nostrae congregationi fuit unitum, reperitur quaedam acta de anno 1537. eiusdem nostrae congregationis, contra Eremitas Augustinenses in dictum monasterium S. Martini intrusos. Ceterum propter varios bellorum tumultus, quibus Senensium Respublica tunc temporis exagitari cepit, ac tandem Duci magno Hetruriae subdita est effecta, re à nostris omissa, Eremitae in pacifica possessione vsq; in hanc diem steterunt.

Est in

bus gellus Canoniorum regularium cum ait :
 Tempore patres, que ad extinguendum schisma Pifis
 Concilium celebrabatur, circa annum Domini 1409.
 quidam Venerabilis frater Ordinis Prædicatorum cum
 aliquibus alijs petijt: Et cum Canoniorum mores,
 et ritum attendiffent per multos dies, & Regularia in-
 stituta per aliquos dies, constitutionibus cum ipsorum ha-
 bitu humiliter petiit gratiosissime à B. Petro tunc Prio-
 re donati, & decorati fuerunt. Qui cum in ampliffimam
 Congregationem effufi effent, sepius procurauerunt vni-
 uersi sui Canoniam Nicofensem, qua tunc celebri valde e-
 rat, vt Frigidianensis Luca, in qua retrahenda variè
 hinc indelaboratum est; quod vetendum proponimus
 nunc. Sed non pratereundum, quod Gregorius à Fesula-
 no monasterio Procurator inuafum anno 1490. Nicofen-
 sem Prædicatorum per aliquot annos non bona gubernat-
 ione gessit, vt idem Canonici fatentur, & nos in vltimo
 libro adhibent attestatone in responsionibus recollimus:
 quo tempore apostolica auctoritate, anno ère Senatù Lu-
 censi, monasterium de Ancolanum eidem periculo dispo-
 situm à Nicofensi segregatum fuit: sed paruo tempore
 iterum illa vltura prelatio. Hæc ille ad litera, que
 illius pace facile refelluntur: nam quod de fratre
 illo Venerabili Ordinis Prædicatorum, quem ta-
 cito nomine nostræ Lateranensis Cõgregationis
 circa annum Dñi 1409. fecit autorè, cum sit vetus
 Juliana, à quibusdã Eremitis Auguftinifcib; præ-
 ferentem Paulo Bergomensi, & Ambrosio Coriolano
 exceptata, & à monachis Cassinensibus in causa
 preceffiffi cõtra nos pluries adducta & pluries re-
 lecta, quid inuat cã nunc repetere? & quomodo
 ab illo Venerabili fratre de anno 1409. potuit La-
 teranensis Cõgregatio originem trahere, cũ ex-
 tunc instrumenta authentica contractuum cele-
 bratorum à Priore & Canonicis de Frisonaria de
 anno 1407. extet insuper Gregorij XII. priuile-
 gium eisdem Priori, & Canonicis factum anno
 1407. lib. Decemb. Extet etiam aliud priuile-
 gium eisdem Gregorij XII. Canonicis mona-
 sterium S. Marie de Frisonaria, & S. Leonar-
 di apud Veronam simul vntorum, datum anno
 1409. V. Kalend. Maij, quonimò extet bulla vni-
 uersis, & reformationis dicti monasterij S. Leo-
 nardi prius Ordinis S. Marci, data anno 1407. ab
 eodem Gregorio XII. pridie Nonas Julij, per
 quam dictus Pontifex tribuit Domino Benedic-
 to Ariminensi Canonico professo monasterij
 S. Marie de Frisonaria Ordinis sancti Augufti-
 ni, & sacerdoti dictum Prioratum sancti Leonar-
 di reformandum, secundum Ordinem S. Augu-
 stini, & constitendum in eo numerum Canoni-
 corum, qui de prouentibus dicti Prioratus suffi-
 cienter viuere valerent, verum de hac re pluribus
 sequentijs locis est.

habitu Canoniorum Regularium Nicofien-
 sium, à Petro illius monasterij Priore sumpsit,
 vnde obsecro haufit? nam frater Iacobus Ber-
 gomensis prius Albericus de Aduocatis Prima-
 rius in Patauino Gymnasio legum Doctor, pos-
 tea frater Ordinis Prædicatorum, qui ex dispen-
 satione Pontificis, & etiam licentia obtenta à
 fratre Thoma Generali tunc Magistro Ordinis
 Prædicatorum ad nos transiuit, non certè à Pri-
 ore Nicofensi, sed à Priore S. Marie de Friso-
 naria habitum sumpsit, & in illius manibus pro-
 fessionem emisit, extat enim chirographum
 membranaceum, & vetustiffimum, in quo no-
 tatus est dies sumptionis habitus illius per manũ
 Prioris S. Marie de Frisonaria, scilicet 2. Junij in
 festo S. Barnabæ Apostoli, de quo libro sequente
 dicemus. Præterea quod subiungit. Qui cum in
 ampliffimam Congregationem effufi effent, sepius pro-
 curauerunt vni- uersi sui Canoniam Nicofensem, que
 tunc celebri valde erat, vt Frigidianensis Luca. Vnde
 accepit? nam nostri Annales contrarium dicunt,
 Nicofensibus procurasse nobis vni, non nos illis:
 sed esto vt rum sit, quid tum? quid, quod pro
 nunc reticendum proponatur? etij Frigidiana ca-
 nonica Lucensis, vt Nicofensis tunc temporis
 celebri erat, qua specie veritatis dixit idem autor
 supra libro 5. sapius, quo tempore Gregorius
 XII. illorum Congregationem ex Eremitis Ili-
 cetanis in Canonicos transformatis inchoauit,
 nullos Canonicos fuisse, qui regulariter viuere-
 nt, & Canonicorum claustralium vix agnita vestigia?
 Demum quod de Gregorio Canonico Fesulano
 ait, illum anno 1490. Prioratum Nicofensem in-
 tuafiffe, si vera sunt, que de hac re scribit Cæsar
 Franciortus in libro Historiæ sanctarum Imagi-
 num ciuitatis Lucensis, in descriptione Ecclesiæ
 sanctæ Marie foris portam ciuitatis Lucensis, fal-
 sum omninò est: cum casus narratus non sub In-
 nocentio VIII. sed sub Pio II. acciderit. Sed de
 monasterio Nicofensi satis.

In Dicecesi Pifana constat fuisse aliud, ac in si-
 gne monasterium sub titulo Præposituræ S. Petri
 ad Vincula, cuius Præpositus Capitulo pro-
 uinciali Papiæ anno 1340. celebrato interfuisse
 perhibetur ex actis eiusdem Capituli, quæ inferius
 hoc eodem libro capite 44. ex integro referemus.

In Cinitate Pifarum est Abbatia sancti Mi-
 chaëlis discalcatorum nostræ Lateranensis Cõ-
 gregationis, de qua libro sequenti in ipsa Con-
 gregatione Lateranensi. Sed & alia multa dicti
 Ordinis monasteria, tempore prædicti Capitu-
 li provincialis Papiæ celebrati, in prouincia Pi-
 sana extitiffe, hinc colligere potes, quod pro so-
 lis monasterijs dictæ prouinciæ visitandis vnus
 visitator est constitutus, nimirum Prior sancti
 Auguftini de Nicofia. Sic namque in eisdem
 Actis legitur. *Domnus Prior sancti Auguftini dicti
 Nicofia teneatur, & debeat visitare omnia mo-
 nasteria,*

lib. II.

Cc

nafteria,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

naſteria, Eccleſia, & Luca Conuentualia dicti Ordinis exſtente in ſa. a. pronuncia Piſana.

VIII. In Ciuitate Piſtorienſi eſt Abbatia S. Bartholomæi noſtræ Congregationis, de qua libro ſequenti.

Item Prioratus S. Frigidiani olim membrum Congregationis Sancti Frigidiani Lucentis, vt patet ex quadam partitione facta per Dominum Michaelen eiuſdem Eccleſie Priorem coram Reuerendiſſimo Epifcopo Piſtorienſi de anno 1350. qui cum ad infantiam Abbatis S. Michaelis Piſtorienſis citatus fuiſſet coram eodem Reuerendiſſimo Epifcopo, comparuit, & proteſtatus fuit de incompetencia Iudicis ex eo, quia illius Prioratus membrum erat Congregationis S. Frigidiani, & illius Priori immediate ſubiectus, & exemptus à iuriſdictione Ordinarij. Exemplum proteſtationis authenticum eſt Romæ in noſtro Archiuo S. Marie de Pace. huius monaſterij fit mentio in libro taxarum Apoſtolicarum.

In eadem Diœceſi in Caſtro, quod Pratu nuncupatur, Prioratus S. Saluatoris nuncupatus. Item Prioratus S. Saluatoris Vallis Agne ad noſtram Lateranenſem Congregationem ſpectant: ſuntque membra Abbatie Feſulanæ S. Bartholomæi, ex bulla vniõnis Eugenij IV. data III. Idus Feb. anno 1479.

In eadem Diœceſi Piſtorienſi Prioratus ſancti Thomæ de S. Matho Canonicorum Regulariũ noſtræ Congregationis Lateranenſis ex conceſſione Innocentij VIII. & Alexandri VI. quàm confirmauit Iulius II. per ſuas datas quarto Idus Octobris 1504.

IX. **L**uceſem Eccleſiam S. Martini nuncupatam ab illius fundacione ſue inſtitutione ſuos Canonicos in clauſtris regulariter viuentes habuiſſe, fidem facit, qui eiuſdem Eccleſie priuilegia perueſtigauit Cæſar Francioſtus proximè allegatus in deſcriptione ipſius Eccleſie S. Martini pag. mihi 516. vbi refert priuilegium Leonis IX. quo ipſiſ Canonicis ea omnia firmavit, quæ Ioannes L. eius nominis Lucentis Epifcopus eidem Canonicis regulariter viuentibus donauerat, nimirum circa annum 790. quo tempore Eccleſie Lucenſiſ idem Epifcopus præerat, nec mirum, cum illius Eccleſie prima fundatio, & inſtitutio in S. Frigidianum Canonici Ordinis profeſſorem, & propagatorem referatur, vt ex vetuſtiſſima ſcriptura tranſlationis Reliquiarum S. Reguli facta ab eodem Ioanne primo Epifcopo, quæ in monaſterio noſtro S. Frigidiani ſeruat, probat idem qui ſupra Cæſar Francioſtus loco proximè citato.

Porro in eadẽ ciuitate, & Diœceſi Lucenſi multæ alię fuerũt, & nũc etiã ſunt inſigne Canonici Ordinis Eccleſie, quarũ Prima eſt S. Frigidiani ab eodem S. Frigidiano ſub inuocatione triũ Leuitarũ extructa, in qua Deo fauente Ordo Canonicus ſecundum B. Auguſtini regulam ſemel ab eodem

S. Frigidiano inſtitutus, vſque in hanc diem perfeuerat: fuit autem monaſterium S. Frigidiani caput Congregationis præclariffimæ: nunc verò noſtræ Lateranenſis præcipuum, de quo inferius ſpecialis tractatio habenda erit, tum in hoc ſecundo libro, cum de Congregatione S. Frigidianagemus, tum in ſequenti cum de monaſterio noſtræ Lateranenſis Congregationis ſermo erit.

Secunda eſt Eccleſia S. Marie de Friſonaria prius ſancti Frigidiani oratorium, poſtea ab illuſtriſſima ſcæmina Mathilda in monaſterium erecta, tertio ab equite Marcoaldo Lucenti circa anno Domini 1255. inſtaurata, demum à noſtris anno 1400. reformata, de qua in Catalogo monaſteriorum noſtræ Congregationis.

Tertia, Eccleſia ſancti Petri, quam vetuſtiſſimam fuiſſe, ac in ea ab antiquo tempore diſciplinam canonicam viguiſſe, oſtendunt literæ Innocentij III. Priori ſancti Frigidiani, & Canonicis Lucentibus directæ, quibus mandat, vt quandoquidem in dicta Eccleſia ordo canonicus ab antiquo tempore fuerat inſtitutus, licet poſtmodum per multa, & longa tempora fuerit in dicta Eccleſia inſtituti Priores non proſſiſ, tamen quia non oportet arare in boue, & alio, compellant Priorem electum, & alios dictæ Eccleſie canonicos non profeſſos, vel profeſſionem emittere, vel beneficia, quæ in eadem Eccleſia nebant, dimittere. Refertur hæc epiftoſa in cap. Cum cauſam de electione.

Quarta eſt Eccleſia S. Pantaleonis eiuſdem Ciuitatis, quàm cum in ea diſciplina canonica colaberetur, Innocentij II. per ſuas datas Kalend. Nouembris Priori, & Canonicis S. Frigidiani reformandam ſub illis verbis conceſſit: *Itaque Eccleſiam ſancti Pantaleonis, ad reformandam in ea Religionem, & locum ipſum, tam in temporalibus, quàm in ſpiritalibus, Deo propicio, meliorandum, cum omnibus ſcilicet, quæ in præſenti prima nũcũtate inſiſt, ac laudabiliter pertinere noſcuntur, ſpoſita vobis diſpenſatione committimus, vt videlicet quantum ibi Religio durauerit, idem venerabilis locus in veſtra diſpoſitione, veſtroque regimine, abſque aliam contradictione conſiſtat.*

Quinta eſt Eccleſia S. Saluatoris in Moſſiolo eiuſdem Ciuitatis Prioratus S. Frigidiani ſubiecta, & illius membrum, cum ſuo capite noſtræ Congregationi vnita.

Sexta, Eccleſia S. Leonardi eiuſdem S. Frigidiani membrum, & ſimiliter noſtris vnita.

Septima, Eccleſia S. Marie foris portam, vetuſtiſſima, & à Deſiderio Rege Longobardorum inſtaurata, vt Cæſar Francioſtus in deſcriptione eiuſdem Eccleſie adnotauit pag. mihi 564. in qua ab antiquiſſimo tempore degiſſe canonicos regulariter viuentes, conſtat ex titulo Prioris, qui canonicis eiuſdem Eccleſie præerat, cuius fit mentio in quodã inſtrumento conſecto anno Domini 1281. prædicta Eccleſia cum ad ſecularitatem

transiſſet

transiſſet, necum ad Regulares reſpectant anno 1374. cum Iulio II. canonicis regularibus Congregationis ſancti Saluatoris Bononiensis illam vnice.

Cetera, Eccleſia S. Ioannis in capite Burgi noſtræ, quàm fundatam circa annum Chriſti 1170. Iulio Patrono de anno 1135. habita ab Innocentio III. facultate, Priori, & Canonicis ſancti Frigidiani cum hoſpitali eidem anno conſtituta de anno 1177. ſacris Virginitus Canonice noſtri Ordinis ſub dicti Prioris regimine meliorandam conceſſerunt, quàm etiam nunc tenent.

Nona, S. Michaelis de Platea, ſecundum Auguſtini Supplementi lib. 12. ſub anno 1107. vbi dicitur, Iulio Archiepifcopo verba faciens hæc ſcribit: *Præſentem litteram, maxime in Luca Vrbe, & eius vicinis Conuentuum Regularium monaſteria ad hoc ſunt conſtituta, ut quæſque in Vrbe Luca, & extra illam conſtituta ſancti Frigidiani, ſancti Michaelis de Platea, & extra Vrbe, & alia ſua ſub capite gubernentur, & alia ſua Parochialis Eccleſie omnes Priores, & alia ſua conſtituta ſancti Frigidiani, & alia ſua conſtituta, de Eccleſia S. Michaelis à ſua ſua ſpecialitatem Cæſarem Francioſtum in deſcriptione huius Eccleſie.*

Decima, Eccleſia S. Michaelis de Monte Bræno, de qua dictam eſt ſupra: nunc vnita Congregationi S. Saluatoris Bononiensis per Iulium II. anno 1577.

Undecima, S. Marie Magdalene Caſtri Franciſ Vallis Arce, membrum Congregationis ſancti Frigidiani, quàm de anno Domini 1545. conſtituta Canonice habuiſſe, conſtat ex electione facta eo anno à Canonicis monaſterij de Friſonaria in illorum Priorem, de quodam canonice dicti Conuentus nomine fratre Mattheo.

Præter prædictas verò Eccleſias ſunt in præſenti Diœceſi Lucenti alię parochiales ad monaſterium noſtrum S. Frigidiani, vel S. Marie de Friſonaria ſpectantes, & per aliquem ex noſtris canonice gubernari ſolent, de quibus etiam inſtitutionem, ſed & alia: quàm plures Eccleſias, quæ nunc à ſecularibus clericis reguntur, regulariter ex canonicis priores eorum tituli ſatis indicant, qui noſtris Eccleſie Regularibus ſaltem ab inſtitutione tribui conſueverunt.

In Diœceſi Lucenti, ſue Sarzanenſi Eccleſia S. Andree de Cartaria cum omnibus parochialibus, ab epifcopo eidem ſubiectis olim membrum Congregationis Lucentis, nunc cum eodem capite noſtræ Congregationis vnita, cuius Prior ordinatus inſtitutionem in ſeculares diſtinctio Cartaria, & aliorum adiacentium canonicis, vice tamen Prioris S. Frigidiani.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs Canonico-regularium Prouinciarum Marchie Anconitane, Ducatus Urbini, & Romandiola.

Ecclesiam Collegiatam S. Saluatoris in Castro S. Angeli Diocesis Firmane Canonico-regularium, sub Beati Augustini regula militantium extitisse, quo tempore S. Nicolaus de Tolentino illius Ecclesie erat Canonicus, testatur D. Antoninus 3. parte Historiarum tit. 24. cap. 10. in principio, ubi sic ait: In iuuenili aetate sancti conuersi, cum...

...dam Ecclesia sancti Saluatoris Canonicus effectus regularis. Eam enim Ecclesiam S. Saluatoris in Castro S. Angeli nuncupato, Firmane Diocesis fuisse, habes ex Breuiario Romano in officio eiusdem S. Nicolai. Canonici dicte Ecclesie seculares effecti habent adhuc Priorem.

In Diocesi Firmana propè ciuitatem, secundo circiter milliaro ad ripam Adriaticam fuit vetustissimum Collegium nostri Ordinis S. Marci nuncupatum, quod rogantibus, ac iuuuantibus ciuibus Firmanis intra urbem translatum, nunc S. Catharina vocatur, ingentissimis priuilegijs per Romanos Pontifices munitum, de quo vide libro sequenti in Catalogo Monasteriorum nostrae Congregationis.

In Ciuitate Firmana erat alia Collegiata Ecclesia S. Mariae nuncupata, cuius, & illius Canonico-regularium meminit Eugenius IV. in literis Priori sancti Saluatoris eiusdem Ciuitatis directis anno 1431. secundo Kal. Maij per hæc formalia verba: Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilecti filij Firmiani Pellegrini Canonici monasterij sancte Mariae per Priores sancti gubernari Ordinis sancti Augustini petitis continebat, &c.

In ciuitate Tolentini est Præpositura collegiata nostrae congregationis S. Caterui nuncupata, ubi S. Martyris sanctissimæ Reliquiæ adseruantur.

In ciuitate Anconitana monasterium Abbatiale S. Iohannis Baptistæ de Capite montis sub arce positum nostrae Lateranensis congregationis.

In eadem ciuitate est collegium cum primis nobile S. Virginum Canonissarum nostri ordinis, quod S. Bartholomæi nuncupatur.

In Episcopatu Asculano circa annu 1344. fuisse monasteria nostri ordinis, patet ex actis Capituli eo anno Eugubij celebrati, in quo designatus est ad visitanda monasteria in Episcopatibus Firmano, & Asculano Prior S. Iohannis de Vrbe veteri.

Ce 2 Eccle.

transisset, iterum ad Regulares repeditur anno 1512. cum Iulius II. canonicis regularibus Congregationis sancti Saluatoris Bononiensis illam vniret.

Octaua, Ecclesia S. Iohannis in capite Burgi nuncupata, quam fundatam circa annum Christi 1050. illius Patroni de anno 1135. habita ab Innocentio II. facultate, Priori, & Canonicis sancti Frigidiani cum hospitali eidem annexo regendam tradiderunt. Idem autem Prior cum canonicis de anno 1517. sacris Virginitibus Canonice nostri Ordinis sub dicti Prioris regimine constituta tenendam concesserunt, quam etiam nunc tenent.

Nonæ, S. Michaelis de Platea, secundum Auctorem Supplementi lib. 12. sub anno 1107. ubi de h. Rudo hoc Arnulpho verba faciens hæc scribit: Postquam illuc, maxime in Luca Vrbe, & eius agrum in Canonicorum Regularium monasteria ad hanc ætatem exiit, ea quippe in Vrbe Luca, & extra sancti Iohannis sancti Frigidiani, sancti Michaelis de Platea, & extra à Vrbe, & alia duo sub capite gubernata, & ab h. seruis Parochialis Ecclesia omnes Vrbe illi, & h. seruis sancti Iohannis sancti Frigidiani, &c. Nonum latet tamen, de Ecclesia S. Michaelis à h. seruis super dictum Casarem Franciscorum in descriptione huius Ecclesie.

Decima, Ecclesia S. Michaelis de Monte Bracoli, de qua dictum est supra: nunc vnita Congregationi S. Saluatoris Bononiensis per Iulium II. anno 1507.

Vndecima, S. Mariae Magdalene Castri Franchi Valli Arni, membrum Congregationis sancti Frigidiani, quam de anno Domini 1345. conuentione Canonico-regularium habuisse, constat ex electione facta eo anno à Canonicis monasterij de Fisonaria in illorum Priorem, de quodam canonico dicti Conuentus nomine fratre Mattheo.

Præter supradictas verò Ecclesias sunt in præfata Diocesi Lucensi alie parochiales ad monasterium nostrum S. Frigidiani, vel S. Mariæ de Fisonaria spectantes, & per aliquem ex nostris canonicis gubernari solite, de quibus etiam inferius dicemus, sed & alia quamplures Ecclesias, quæ nunc à secularibus clericis reguntur, regulari olim extitisse priorales earum tituli satis indicant, qui non nisi Ecclesijs Regularibus saltem ab institutione tribui consueverunt.

In Diocesi Lunensi, siue Sarzanensi Ecclesia S. Andreae de Cartaria cum omnibus parochialibus, & capellis eidem subiectis olim membrum S. Frigidiani Lucensis, nunc cum eodem capite nostrae Congregationis vnite, cuius Prior ordinariam iurisdictionem in seculares dicti loci Cartaria, & aliorum adiacentium exercet, vice tamen Prioris S. Frigidiani.